

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 3. junij 2011

SPLOŠNA MATURA

1. IKONOGRAFIJA – ANTIČNE TEME

- A) Homer: Iliada, Odiseja, Vergil: Eneida, Heziod: Dela in dnevi, Ovid: Metamorfoze/Preobrazbe.
(2 točki)
- B) Upodobljeni bogovi: Zevs (Evropa na biku), Apolon (Apolon Belvederski), Pozejdon–Neptun in Gea (ali Terra), Afrodita–Venera, Hera–Junona, Atena–Minerva, Hermes–Merkur.
Upodobljena ljudstva: giganti, Lapiti, Kentavri.
(Za navedbo božanstev 2 točki, za navedbo ljudstev 2 točki)
(4 točke)
- C) Parisova sodba; Paris v spremstvu Merkurja razsoja med Ateno, Hero in Afrodito, katera boginja je najlepša; zmagovalki bo pripadlo zlato jabolko.
(3 točke)
- D) Ahil in Ajaks. vazno slikarstvo, črnofiguralni slog.
(3 točke)
- E) Ares oziroma Mars, Napoleon Bonaparte.
Napoleon drži v roki vladarsko jabolko in sulico/kopje kot Zevs–Jupiter. Napoleon je gol (herojska golota), stoji v kontrapostu z odprtimi rokami, kipar je uporabil bel marmor. Poudarjena telesna moč in vodstvena vloga, vojskovodja kot bog.
(4 točke)
- F) Benvenuto Cellini: solnica za Franca I. – pozna renesansa/manierizem;
Peter Paul Rubens: Parisova sodba – barok;
Antonio Canova: Napoleon Bonaparte – neoklasicizem.
(2 točki)

2. PREPOZNAVANJE OBDOBJA

- A) Kretska/minojska umetnost: slike 1, 3, 4, 7 in 8;
mikenska umetnost: slike 2, 5 in 6.
(3 točke)
- B) Velikanske palače, nizanje poslopij v mrežo oziroma labirint, urbana središča, gradnja v več nadstropij, poslikave, vodovod in kanalizacija, prostori razvrščeni okrog velikega dvorišča, uporaba lesenih stebrov, svetlobni jaški, ventilacija.
(3 točke)
- C) Slika 1: ribe in delfini / morska favna / živalski motiv.
Slika 3: Skok čez bikov hrbet, freska.
Slika 4: Boginja s kačami, (keramičen) kipec.
Slika 8: hobotnica / morski motiv.
Okrasni značaj imata sliki 1 in 8.
(4 točke)
- D) Osebe so visokorasle, upodobljene so v mehkih linijah, ploskovitost, moški temnejše polti, ženske svetlejše, imajo izrazito stisnjen pas, oblačila so za osebe na slikah 4 in 5 zelo bogata (ker gre za ceremonijo), na sliki 3 pa so funkcionalna. Slikarske upodobitve kažejo ljudi v profilu. Gibanje je naravno in vendar so gibi izraziti (preskok, odprte roke boginje, prinčev slavnostni korak). Vpliv egipčanske umetnosti.
(2 točki)
- E) Mikene, obzidje z Levjimi vrati, Atrejeva zakladnica.
Kiklopsko obzidje, kupolna gradnja, psevdokupola, oblika čebeljega panja, velike kamnite klade.
(4 točke)
- F) Zlate posmrtno maske so polagali znamenitim pokojnikom na obraz, da so označevale njihov posebni položaj. Ohranjale so podobo pokojnikov. Agamemnonova posmrtna maska.
(2 točki)

3. STAROKRŠČANSKA UMETNOST

- A) Katakombe, to so podzemni prostori, podzemna grobišča, v njih so se zbirali tudi za druge priložnosti, ne samo za pokope. Večje prostore so poslikali s prizori, ki upodabljajo motive iz Kristusove zgodbe in motive odrešenja (npr. Dobri pastir, Jonova zgodba, Božje jagnje). (3 točke)
- B) Bazilika/Cerkev sv. Petra v Rimu. Osrednji prostor je glavna ladja, ki ima na vzhodu apsidno in oltar, glavno ladjo ločujejo od stranskih stebri. Steni nad stebri rečemo bazilikalna stena, ki ima svetlobno nadstropje. Cerkve v Rimu so imele odprto ostrešje. Pred cerkvijo je atrij, preddverje, zraven pa krstilnica. (4 točke)
- C) Sarkofag Junija Bassa, kipar je upodobil: zgoraj: Abraham namerava žrtvovati Izaka, Prijetje sv. Pavla, Kristus na prestolu, Jezus pred Pilatom, Pilat si umije roke; spodaj: Job na gnojišču, Izvirni greh, Slavnostni vhod v Jeruzalem, Danijel v levnjaku, Sv. Pavla peljejo na morišče. (3 točke)
- D) Sveto pismo (Biblija), križ. (2 točki)
- E) Na sliki 4 je upodobljen Kristus kot vladar: sedi na povišanem prestolu med apostoli, zraven sta dve ženski svetnici. V ozadju sta dve mestni arhitekturi (Jeruzalem in Betlehem), nad Kristusovo glavo se dviguje križ in okoli so simboli evangelistov. Na sliki 5 je upodobljen Kristus kot dobri pastir, ki skrbi za svojo čredo – ovčice, ki pomenijo kristjane. Tukaj drži križ v rokah kot pastirsko palico. (3 točke)
- F) Purpurni rokopis (Dunajska Geneza), iluminirani rokopisi. Kamele kažejo na orientalsko kulturo, poosebitev Izvira ali ženski polakt pa na antično tradicijo. (3 točke)

4. GOTSKA ARHITEKTURA

- A) V Franciji, v 12. stoletju. (2 točki)
- B) Skeletna gradnja temelji na novih matematičnih in statičnih spoznanjih ter poudarja dematerializacijo stene in velike okenske površine; pri gotski strukturi so navpični nosilci povezani s šilastimi loki, ki določajo posamezne traveje (križno)rebrastega oboka – pritisk notranjih sten in obokov pa so prevzeli tudi zunanji oporniki. Poenotenje prostora, vzgon v višino. (4 točke)
- C) Pročelje je vertikalno in horizontalno členjeno ter nakazuje samo arhitekturno členitev cerkve; v spodnjem pasu so šilasto zaključeni portali posameznih ladij, ki so bogato kiparsko okrašeni; osrednji del zaznamuje veliko okroglo barvno okno – rozeta; višinski zagon dajeta cerkvi visoka zvonika. Motiv slavoloka, galerija kraljev, krogovičje, križne rože, fiale. (3 točke)
- D) Romarska cerkev na Ptujski Gori; stavbeniki so prišli iz kroga češkega mojstra Petra Parlerja, Praga, Dunaj, Avstrija. (2 točki)
- E) To je t. i. psevdobazilika ali stopnjevana cerkev ali dvoranska cerkev, saj je sicer še deljena na širšo glavno in ožji stranski ladji, vendar je glavna le za malenkost višja od stranskih, tako da nima več svetlobnega oziroma bazilikalnega nadstropja; ladje med seboj ločijo visoki podporniki, svetloba pa prihaja skozi visoka, šilasto zaključena okna stranskih ladij; oltarni del je dolg in značilno večkotno zaključen (t. i. 5/8-zaključek). (4 točke)

- F) Grad je postavljen na vrh vzpetine (hriba), je prebivališče fevdalne gospode, hkrati pa je upravno, gospodarsko in vojaško središče; že s svojo zasnovo kaže predvsem utrdbeni značaj (obzidje, obrambni stolpi, zidna krona), temeljni deli pa so še palacij (stanovanjski del), kapela, gospodarska poslopja. Mestna hiša je upravno središče mesta, v njej zaseda mestni svet – bolj imenitne mestne hiše so nastale v uspešnih mestnih državah (kakor lahko vidimo na slikah 4 in 5) in nam tudi z bogato arhitekturno zasnovo pričajo o samozavesti meščanstva; v pritličju so bile pogosto odprte arkade, prostor za trgovanje, v nadstropju pa dvorana mestnega sveta, cehovski prostori, arhiv ipd.; arhitekturo dopolnjuje tudi kiparski okras.
- (3 točke)

5. PREPOZNAVANJE OBDOBJA

- A) Holandija (Nizozemska) oziroma Flamska (Belgija), severna renesansa, 15. stoletje.
- (3 točke)
- B) Slika 1 – Hugo van der Goes, sliki 2 in 4 – Jan van Eyck, slika 3 – Rogier van der Weyden.
- (2 točki)
- C) To je tehnika slikanja z oljnimi barvami, pri kateri se barvni pigmenti mešajo z lanenim oljem. Značilne so fine lazurne poteze, ki omogočajo polnost barvnih prelivov. Barve so močne, intenzivne, slikarju omogočajo neomejeno dolgo slikanje, izdelavo podrobnosti, inkarnata, svetlobe ...
- (3 točke)
- D) V italijanskih deželah je vplivala na razvoj renesanse antika. Študij perspektive, kompozicije, barv se je opiral na znanstvena spoznanja matematike, filozofije, literature. Na severu pa je razvoj drugačen, vendar posledično podoben; iz gotske tradicije se slikarji dokopljejo do spoznanj o anatomiji, perspektivi, z opazovanjem in izkušnjo, ne pa z znanstvenim pristopom kakor v Italiji.
- (2 točki)
- E) Jan van Eyck: Arnolfinijeva poroka/Zakonca Arnolfini. Motiv je dvojni portret zakoncev, interier. Slogovne značilnosti: portret je natančen, realizem v detajlih. V interierju, ki je pregleden, jasen, je veliko simbolike v naslikanih predmetih (pes–zvestoba, sezuti čevlji–sveta tla, ogledala–brezmadežnost ...) in barvi. Je izraz humanizma, spoštovanja življenja.
- (4 točke)
- F) Interier – postavitev v notranjost, upodobljeni so družinski člani, odsev podob v zrcalu, prikrita simbolika, slikarjeva prisotnost. Diego Velazquez (Las Meninas), barok.
- (4 točke)

6. BAROČNO KIPARSTVO

- A) G. L. Bernini, Rim, 17. stoletje.
- (3 točke)
- B) Slika 1 – Apolon in Dafne, slika 2 – David, slika 4 – (doprsni) portret, busta, kardinal Scipione Borghese.
- (3 točke)
- C) Razgibano, plastično oblikovanje, valovite, nemirne linije, izjemna dinamika, sunkoviti obrati teles, pretiran kontrapost, diagonalna kompozicija, pretirana čustva ...
- (3 točke)
- D) Zlati oltar; lesene rezbarije, pozlačena površina, številni okras, nasičenost kompozicije.
- (3 točke)

- E) Francesco Robba. Značilna je liričnost v izrazu upodobljenih angelov ali figur. Bogata draperija ustvarja slikovitost; zagon in dinamika v zasukih telesa, virtuoznost v oblikovanju marmorja in človečnost. Osebna predelava beneških vzorov, osebna interpretacija baročnega gibanja, posebna duhovna napetost figur, marmor stanjšan do prozornosti. (3 točke)
- F) Na sliki 3 je Berninijev vodnjak štirih svetovnih rek; gigantske figure z bogatimi atributi štirih kontinentov. Na sliki 7 je Robbov vodnjak treh kranjskih rek; figure so drobne in imajo samo vrče. (3 točke)

7. SLIKARSTVO 19. STOLETJA NA SLOVENSKEM

- A) Bidermajer/romantika, Jožef Tominc, Mihael Stroj. (3 točke)
- B) Bidermajerski portret jasno izpostavi družbeni položaj portretirancev, zato se slikarji osredotočijo na njihovo postavitve, držo, oblačila, frizuro, nakit, interier, v katerega so postavljeni, in na številne n drobne, ki kažejo na njihov stan; slikarska poteza je večinoma jasna, gladka, barve pa bolj umirjene – velika pozornost je namenjena različnim materialom (porcelan, čipke, žamet, svila ...); ti portreti postavljajo v ospredje meščanske vrednote: umirjeno in urejeno družinsko življenje, spodobnost, spoštovanje družbenih načel. (3 točke)
- C) Za romantično krajino je značilna že njena izbira – v tem primeru se je slikar odločil za jezero v nevihti, kar mu je omogočilo poudariti slikovite poteze, močno atmosfero in kontraste med svetlobo in senco; krajina daje vtis mogočnosti, veličastnosti sil narave; prav tako ne odslikava samo resničnega izseka iz pokrajine, ampak tudi slikarjevo notranje razpoloženje. (3 točke)
- D) Realizem; žanr – gre za upodobitev prizorov iz vsakdanjega življenja; realisti so se osredotočili na družbo svojega časa in jo poskušali predstaviti čim bolj objektivno – namesto t. i. visokih tem so slikali vsakdanje življenje, saj so s tem lahko izrazili tudi družbeno kritiko. (4 točke)
- E) V Münchnu, Anton Ažbe. (2 točki)
- F) Na teh dveh slikah lahko opazimo, da sta se slikarja osredotočila predvsem na študij svetlobe – raziskovala sta svetlobne učinke v naravi, atmosfero, ki jo ustvari svetloba, ko preseva skozi posamezne snovi ali pa se od njih odbija, plenerizem; temu ustrezne so tudi svetlejšje barve; v Parizu sta se Jurij Šubic in Ivana Kobilca srečala s slikarji t. i. barbizonske šole. (3 točke)

8. ARHITEKTURA 19. IN 20. STOLETJA

- A) Inženirska arhitektura, Paxton: Kristalna palača v Londonu, Eiffel: Eifflov stolp, Pariz, L. Sullivan: Wainwrightov nebotačnik, St. Louis, Missouri. (Navedi morajo vsaj dve deli.) (3 točke)
- B) Industrijska gradnja, inženirske konstrukcije, funkcionalna gradnja, gradnja nebotačnikov, uporaba stekla, uporaba jekla, železobetona, nove gradbene naloge: železniške in metro postaje, razstaviščna poslopja, industrijske hale, mostovi. (3 točke)
- C) Arhitektura združuje različne stroke: arhitekturo, urbanizem, slikarstvo, kiparstvo, oblikovanje itd.; želja izraziti družbene spremembe z umetnostjo, delovanje šole Bauhaus, Le Corbusierjeve ideje: "hiša je stroj za bivanje". (3 točke)

- D) Organske oblike, organska arhitektura, prilagajanje arhitekture naravi, prevladujoča horizontala, odprte in organsko raščene arhitekture. (3 točke)
- E) Racionalizem v arhitekturi, stroge geometrijske oblike, funkcionalizem, stolpnice, modularna gradnja, moderni materiali (jeklo, steklo, plastika). (3 točke)
- F) Ravnikar: Trg republike v Ljubljani, Mihevc: Metalka v Ljubljani, Skupina Kras: stavba občinske skupščine v Sežani, Ravnikar: načrt mesta Nova Gorica, Mihevc: Kozolec v Ljubljani, Ravnikar: občinska stavba v Kranju, Mihelič: mednarodna samodejna telefonska centrala, Kristl: Univerzitetni klinični center, Sever: tiskarna Mladinske knjige v Ljubljani. (3 točke)

9. ABSTRAKTNA UMETNOST

- A) Vasilij Kandinski, Piet Mondrian, Kazimir Malevič (zadostuje samo priimek). (3 točke)
- B) Lirična in geometrijska abstrakcija (tudi suprematizem, minimalizem); pri lirični abstrakciji je likovni jezik spontan, nenadzorovan, emotiven, ekspresiven, uporablja se veliko barv in barvnih prehodov, pri geometrijski pa so oblike geometrijske, jasne, stroge, barve so ploskovno zamejene. (4 točke)
- C) Abstraktna umetnost ni smer ali zgodovinski slog, temveč način likovnega izražanja, ki se v raznih oblikah ohranja do danes; slike imajo samo likovno vsebino; barve, oblike, kompozicija, ploskev in volumen spregovorijo sami zase. (2 točki)
- D) Umetnik izhaja iz opazovanja stvarnega sveta in upodablja realne oblike, pri tem pa daje vedno večji poudarek likovnim elementom (barvi, kompoziciji, obliki), pri lirični abstrakciji prevlada čustveni naboj likovnih elementov, pri geometrijski pa znakovni in simbolni. Kandinski si pri abstrahiranju pomaga z glasbenimi elementi (kompozicija, harmonija, kontapunkt), razvije teorijo, da likovni jezik tako kakor glasbeni ne potrebuje dodatne literarne vsebine. Mondrian v strukturi drevesnih vej ali mestnih ulic odkriva geometrijski red in vsebino barv oklesti zgolj na tri osnove barve (modro, rdečo in rumeno). (3 točke)
- E) Jackson Pollock – abstraktni ekspresionizem, akcijsko slikarstvo, gestualno slikanje, slikanje z vsem telesom – slika nosi sled gibov njegovega telesa, polivanje, dripping, uporaba posodic, iz katerih curlja barva, platno je na tleh in slikar hodi po njem, psihični avtomatizem, spontanost in dinamika. Marc Rothko – slikarstvo kot izkušnja sublimnega, religioznega, iskanje praznine kot izpolnitve smisla, monohromno slikarstvo, ena barva zadostuje za razumevanje bistvenega. (3 točke)
- F) ZDA niso bile udeležene v drugi svetovni vojni, zato se slikarji tam ukvarjajo z bolj intimnimi vprašanji oziroma predvsem s slikarskimi vprašanji, medtem ko evropski slikarji še vedno podoživljajo hude izkušnje iz druge svetovne vojne in jih vnašajo v svoje slikarstvo. Mušič ohranja tudi bolj klasični pristop, kompozicija je bolj razvidna, jasna, njegovi formati so manjši; abstrahiranje ne gre do monohromnega slikarstva, uporablja psihični avtomatizem, vendar bolj nadzorovano kakor Pollock, ohranja sledi stvarnega, realnega okolja. (3 točke)